

جنگ خاموش مواد معدنی؛ اتحاد جدید آمریکا علیه انحصار چین

آمریکا برای رفع نگرانی‌های خود در مورد سلطه چین بر بازار مواد معدنی حیاتی و کمیاب، به دنبال ایجاد اتحاد معدنی با ۵۵ کشور برای تامین عناصر و مواد معدنی نادر خاکی است.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی معدن پیشرو از تارنمای آسیاتایمز، تلاش دولت ترامپ برای ایجاد این زنجیره تامین بر این است تا عرضه و قیمت‌گذاری فلزات خاص و حیاتی برای عرضه های فناوری و دفاع را هماهنگ کند، البته هدف اصلی این اقدام، کاهش وابستگی به چین بوده اما پکن همچنان مطمئن است که در آینده نیز بر این بازار تسلط خواهد داشت.

مارکو روبیو، وزیر امور خارجه ایالات متحده، در سخنرانی خود در کنفرانس امنیتی مونیخ در ۱۴ فوریه، از متحدان خود خواست تا یک چارچوب هماهنگ برای تأمین منابع عناصر خاکی کمیاب و سایر مواد معدنی استراتژیک تشکیل دهند و ادعا کرد که برخی از کشورها از یارانه‌ها برای تضعیف تولیدکنندگان غربی استفاده می‌کنند.

وی استدلال کرد که پایان جنگ سرد در سال ۱۹۹۱ «توهم خطرناکی» ایجاد کرد مبنی بر اینکه دموکراسی لیبرال به سبک غربی در سراسر جهان اجتناب‌ناپذیر است.

روبیو گفت: سرخوشی ناشی از این پیروزی ما را به یک توهم خطرناک سوق داد؛ اینکه وارد «پایان تاریخ» شده‌ایم، اینکه اکنون هر ملتی یک دموکراسی لیبرال خواهد بود، اینکه پیوندهایی که توسط تجارت و صرفاً تجارت شکل می‌گیرند، اکنون جایگزین ملیت می‌شوند، اینکه نظم جهانی مبتنی بر قانون، اصطلاحی که بیش از حد استفاده شده است، اکنون جایگزین منافع ملی می‌شود و اینکه اکنون در جهانی بدون مرز زندگی خواهیم کرد که در آن همه شهروند جهان می‌شوند.

وزیر خارجه آمریکا گفت: غرب دیدگاهی متعصبانه از تجارت آزاد و بدون محدودیت را پذیرفته است، حتی در حالی که برخی کشورها از اقتصاد خود محافظت می‌کنند و به شرکت‌ها یارانه می‌دهند تا صنایع غربی را تضعیف کنند، که منجر به تعطیلی کارخانه‌ها، صنعتی‌زدایی، از دست رفتن مشاغل طبقه کارگر و متوسط در خارج از کشور و انتقال کنترل زنجیره‌های تأمین حیاتی به دشمنان و رقبا می‌شود.

وی از کشورهای اروپایی خواست تا در ایجاد یک زنجیره تأمین غربی برای مواد معدنی حیاتی که در برابر زورگویی سایر قدرت‌ها آسیب‌پذیر نباشد، به ایالات متحده بپیوندند.

وی گفت: چنین همکاری به غرب اجازه می‌دهد تا کنترل صنایع و زنجیره‌های تأمین خود را بازباید و در بخش‌هایی که قرار است قرن بیست و یکم را تعریف کنند، رونق یابد.

دیوید کاپلی، دستیار ویژه رئیس جمهور ایالات متحده و مدیر ارشد زنجیره‌های تأمین جهانی در این رابطه گفت: واشنگتن در پروژه‌های معدنی سرمایه‌گذاری کرده، مواد معدنی را ذخیره می‌کند، از شرکت‌های معدنی داخلی محافظت می‌کند و اکوسیستم معدنی خود را بازسازی می‌کند.

در همین راستا، دولت آمریکا، تفاهم نامه های دوجانبه جدیدی در زمینه مواد معدنی حیاتی امضا کرده، فرصت‌های تأمین مالی برای حمایت از پروژه‌های معدنی استراتژیک را اعلام و از راه‌اندازی «انجمن تعامل ژئواستراتژیک منابع» یا FORGE، پلتفرمی جدید برای هماهنگی سیاست‌ها و سرمایه‌گذاری‌های متحدان در مواد معدنی استراتژیک، خبر داده است.

دونالد ترامپ، رئیس جمهور آمریکا نیز پروژه والت (Project Vault) را به رهبری رئیس بانک صادرات - واردات ایالات متحده (EXIM) اعلام کرد تا یک ذخیره داخلی از مواد معدنی حیاتی ایجاد کند و هیئت مدیره EXIM وام مستقیمی تا سقف ۱۰ میلیارد دلار را برای محافظت از تولیدکنندگان در برابر شوک‌های عرضه و گسترش تولید و فرآوری ایالات متحده تصویب کرد.

آرامش چینی

در حالی که واشنگتن برای ایجاد اتحاد در زمینه عناصر خاکی کمیاب تلاش می‌کند، پکن تاکنون آرامش خود را حفظ کرده است. چین در حال حاضر حدود ۶۰ درصد از بازار جهانی فلزات کمیاب را در اختیار دارد.

لین جیان، سخنگوی وزارت امور خارجه چین، گفت: یک محیط تجارت بین‌المللی باز و فراگیر که برای همه مفید باشد، منافع مشترک همه کشورها را تأمین می‌کند همه طرف‌ها مسئولیت دارند که نقش سازنده‌ای در حفظ ثبات و امنیت زنجیره‌های صنعتی و تأمین جهانی مواد معدنی حیاتی ایفا کنند.

وی گفت: البته چین با هر کشوری که بلوک‌های انحصاری برای ایجاد اختلال در نظم اقتصادی و تجاری بین‌المللی ایجاد کند، مخالف است.

برخی از مفسران چینی معتقدند که اتحاد پیشنهادی ۵۵ کشور می‌تواند شکننده باشد و استدلال کردند که بسیاری از شرکت‌کنندگان حتی در صورت پیوستن به این بلوک، تمایلی به از دست دادن دسترسی به بازار چین نخواهند داشت. آنها به آرژانتین به عنوان نمونه اخیر اشاره کردند که تنش‌های پیش روی کشورها در ایجاد تعادل بین ابتکارات غربی و پیوندهای اقتصادی با چین را نشان می‌دهد.

ستون‌نویس روزنامه دولتی شانگکیو تایمز نیز نوشت: واشنگتن انتظار نداشت که پس از کنفرانس وزیران مواد معدنی حیاتی در ۴ فوریه، به این سرعت شکاف‌هایی ایجاد شود. آرژانتین اعلام کرد که توافق‌نامه مواد معدنی حیاتی امضا شده با ایالات متحده، سرمایه‌گذاری چین را مستثنی نمی‌کند و این امر، توهم یک اتحاد انحصاری را از بین می‌برد.

این نویسنده با بیان اینکه موضع آرژانتین منعکس‌کننده منافع ملی عملگرایانه است، گفت: آرژانتین به عنوان یک تولیدکننده بزرگ لیتیوم، چین را به عنوان دومین شریک تجاری بزرگ خود و یک سرمایه‌گذار کلیدی در پروژه‌های انرژی، لیتیوم و زیرساخت به ارزش میلیاردها دلار می‌داند.

وی افزود: در اقتصاد جهانی به هم پیوسته امروز، هیچ کشوری نمی‌تواند مستقل از اکوسیستم تولیدی چین توسعه یابد کشورهای غنی از منابع، به ویژه در آمریکای لاتین، همکاری پایدار با چین را یک ضرورت می‌دانند، نه یک انتخاب.

وی ادامه داد: برخی از کشورهای اروپایی نیز با توجه به عدم قطعیت پیرامون تعهدات مالی بلندمدت ایالات متحده، تمایلی به تعهد به زنجیره‌های تأمین ایالات متحده که کاملاً چین را دور می‌زنند، نشان نداده‌اند.

یک ستون‌نویس دیگر نیز بر این عقیده است که کره جنوبی با وجود میزبانی مذاکرات مربوط به اتحاد، یک استراتژی دوگانه را دنبال می‌کند.

این نویسنده نوشته است: کره جنوبی، به عنوان متحد ایالات متحده و رئیس این اتحاد جدید، قصد دارد یک خط تلفن ویژه مواد معدنی حیاتی با چین ایجاد کند تا از ادامه واردات مواد اولیه کلیدی از چین اطمینان حاصل شود و این نشان دهنده تعادل بین همسویی سیاسی و منافع اقتصادی است.

او می‌گوید: واقعیت‌های بازار، استراتژی واشنگتن را دشوار می‌کند چین حدود ۶۰ درصد از استخراج و بیش از ۹۰ درصد از فرآوری عناصر نادر خاکی جهان را کنترل می‌کند، در حالی که حدود ۷۰ درصد از واردات عناصر نادر خاکی ایالات متحده در سال‌های اخیر به چین متکی بوده است و این واقعیت‌های ساختاری را نمی‌توان با چند جلسه یا توافق تغییر داد و ایالات متحده ممکن است به ۱۰ تا ۲۰ سال زمان نیاز داشته باشد تا یک زنجیره تأمین کاملاً مستقل ایجاد کند.

فناوری استخراج جریان مخالف

داده‌های عمومی نشان می‌دهد که چین حدود ۳۴ درصد از ذخایر عناصر نادر خاکی جهان را در اختیار دارد، اما تقریباً ۹۲ درصد از تولید و بیش از ۸۰ درصد از عرضه عناصر نادر خاکی سنگین را به خود اختصاص داده است. در زمینه معدن، ذوب و فرآوری عمیق، چین نفوذ غالب خود را حفظ کرده و بیش از ۹۰ درصد از ظرفیت ذوب و جداسازی جهانی در این کشور متمرکز است.

مزیت استراتژیک چین در جداسازی و پالایش میان‌دستی نهفته است، سیستمی پیچیده که مهندسی شیمی و مدیریت تولید را با هم ترکیب می‌کند.

فناوری استخراج جریان مخالف چین، امکان چرخه‌های تصفیه چندگانه را با کسری از هزینه‌های خارج از کشور فراهم می‌کند در پردازش عمیق، فناوری‌های پیشرفته آهنربا و سایر نوآوری‌ها، موقعیت جهانی پیشرو را تضمین کرده‌اند.

چین حدود ۲۲۲ تا ۴۷۰ هزار حق ثبت اختراع عناصر نادر خاکی جهان را در اختیار دارد و این خندق فناوری را نتیجه چهار تا پنج دهه توسعه توصیف کرد که نمی‌توان به سرعت از طریق اعلامیه‌های سیاست‌های ایالات متحده بر آن غلبه کرد.

آخرین اقدامات واشنگتن برای ایجاد یک ذخیره استراتژیک از مواد معدنی حیاتی پس از گزارشی که اکتبر گذشته توسط هاوارد لوتنیک، وزیر بازرگانی ایالات متحده، به ترامپ ارائه شد، صورت گرفت در این گزارش آمده بود که مواد معدنی حیاتی فرآوری شده و محصولات مشتق شده از آنها برای امنیت ملی ایالات متحده ضروری هستند.

این گزارش، وابستگی گسترده صنعتی به مواد معدنی حیاتی را برجسته کرد: بخش شیمیایی از لیتیوم، فلوریت و برم برای سنتز و فرآیندهای صنعتی استفاده می‌کند، بخش ارتباطات از گالیوم، ژرمانیوم، ایندیوم و ایتريوم در شبکه‌های فیبر نوری و سیستم‌های ماهواره‌ای استفاده می‌کند و بخش انرژی برای ذخیره‌سازی باتری، سوخت هسته‌ای، ژنراتورها و موتورهای خودروهای برقی به کبالت، نیکل، اورانیوم، پراسئودیمیوم و تریبوم متکی است.

در این گزارش آمده است که تا سال ۲۰۲۴، ایالات متحده برای ۱۲ ماده معدنی حیاتی ۱۰۰ درصد به واردات خالص و برای ۲۹ ماده معدنی دیگر حداقل ۵۰ درصد به واردات خالص وابسته بوده است.

این گزارش می‌افزاید که حتی در مواردی که معادن داخلی، از جمله کبالت و نیکل، وجود دارد، این کشور فاقد ظرفیت فرآوری کافی برای جلوگیری از

وابستگی به واردات در صنایع پایین دستی است.